

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ กับประสิทธิผลสถานศึกษา และแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา และแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ทั้งหมดจำนวน 133 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง 103 โรงเรียน ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีบางโรงเรียนที่เก็บข้อมูลไม่สมบูรณ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ครบจึงตัดทิ้ง และได้กลุ่มตัวอย่างที่ข้อมูลสมบูรณ์ 79 โรงเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 79 คน ข้าราชการครู จำนวน 186 คน รวม 265 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่าแบ่งเป็น 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยนำมาสรุปผลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ลำดับแรก

คือ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบขายความคิดและภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน ส่วนภาวะผู้นำที่อยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ซึ่งสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ พบว่า ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ลำดับแรกคือ ผู้บริหารย้ำความสำคัญของการกำหนดเวลาทำงานต้องสำเร็จ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารออกคำสั่งที่ชัดเจน ระบุงานอย่างละเอียดว่าจะต้องทำอะไรและอย่างไร อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีเวลาเพียงส่วนน้อยที่ใช้ในด้านการเสริมแรงผู้ใต้บังคับบัญชา อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด พบว่า ภาวะผู้นำแบบขายความคิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ลำดับแรกคือ ผู้บริหารให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา รองลงมาคือ ผู้บริหารให้การช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารชักจูงผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำตามเมื่อจำเป็น และอยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.3 ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม พบว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ลำดับแรกคือ ผู้บริหารให้ความสำคัญและความเป็นกันเองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารไม่เข้าไปควบคุมกำกับการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และอยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.4 ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน พบว่า ภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ลำดับแรกคือ ผู้บริหารยอมรับและยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงานได้ดี อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้การช่วยเหลือคำจูงแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาก่อนข้าน้อย อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ด้านความพึงพอใจในงานของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพการสอนของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความพึงพอใจในงานของครู พบว่า ความพึงพอใจในงานของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ลำดับ

แรกคือ ครูมีความพึงพอใจในความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูมีความพึงพอใจเมื่อได้รับความสำเร็จจากการทำงาน อยู่ในระดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน เช่น ห้องปฏิบัติการ สื่อมัลติมีเดีย ห้องสมุดตำราเรียนที่มีคุณภาพ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านคุณภาพการสอนของครู พบว่า คุณภาพการสอนของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ลำดับแรกคือ ครูใช้วิธีประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามสภาพจริง อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และครูได้รับโอกาสในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนหรืองานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์โดยเรียงค่าความสัมพันธ์จากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับความประสิทธิผลสถานศึกษาด้านความพึงพอใจในงานของครู มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบสั่งการของผู้บริหารสถานศึกษากับความประสิทธิผลสถานศึกษาด้านคุณภาพการสอนของครู มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนความสัมพันธ์ที่อยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบมอบหมายงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความประสิทธิผลสถานศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ อย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ และยังพบว่า ภาวะผู้นำแบบสั่งการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยนำมาสรุปผลในแต่ละด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ พบว่า แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบสั่งการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา ด้านคุณภาพการสอนของครู ประเด็น ผู้บริหารย้ำความสำคัญของการกำหนดเวลาทำงานต้องสำเร็จ ผู้บริหารมีแนวทางหรือกระบวนการกำหนดระยะเวลาหรือแผนงานที่ทำให้เกิดความสำเร็จของงานด้านคุณภาพการสอนของครู ได้แก่ ต้องมีการวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ ระบุระยะเวลาการปฏิบัติงานและกำหนดส่งงานที่แน่นอน มีการออกหนังสือคำสั่งมอบหมายงานให้ชัดเจน โดยมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินเป็นระยะ ๆ ตามแผนที่วางไว้

4.2 ด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิด พบว่า แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบขายความคิดของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา ด้านความพึงพอใจในงานของครู ประเด็น ผู้บริหารให้การสนับสนุน อำนาจความสะดวกต่าง ๆ ผู้บริหารมีแนวทางหรือกระบวนการสนับสนุน อำนาจความสะดวกต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความสำเร็จของงาน ด้านความพึงพอใจในงานของครู ได้แก่ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณในการทำงาน สนับสนุนแนวคิดที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอ แล้วคอยดูแลให้คำปรึกษาและให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา

4.3 ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม พบว่า แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา ด้านความพึงพอใจในงานของครู ประเด็น ผู้บริหารให้ความสำคัญและความเป็นกันเองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารมีแนวทางหรือกระบวนการในการให้ความสำคัญและความเป็นกันเองที่ทำให้เกิดความสำเร็จของงาน ด้านความพึงพอใจในงานของครู ได้แก่ ผู้บริหารต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู มีความจริงใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย และต้องเข้าไปคลุกคลีกับครู มีส่วนร่วมในการทำงาน และกิจกรรม

4.4 ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน พบว่า แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบมอบหมายงานของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา ด้านความพึงพอใจในงานของครู ประเด็น ผู้บริหารยอมรับและยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงานได้ดี ผู้บริหารมีแนวทางหรือกระบวนการให้การยอมรับและยกย่องชมเชยที่ทำให้เกิดความสำเร็จของงาน ด้านความพึงพอใจในงานของครู ได้แก่ ต้องพิจารณาความดีความชอบให้กับครูที่ปฏิบัติงานได้ดีอย่างเสมอภาค มีการยกย่องชมเชยเป็นรายบุคคลในโอกาสที่เหมาะสมหรือในที่ประชุมด้วยความจริงใจ มีการสังสรรค์ร่วมกันเพื่อเป็นการให้รางวัลจากความสำเร็จของงานชิ้นสำคัญ ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นและนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทั้ง 4 ด้าน สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และตามลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้งานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (สาคร สุขศรีวงศ์, 2551 : 158 – 165) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้นั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณลักษณะเฉพาะที่ตายตัวและไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออกเชิงพฤติกรรมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น หากแต่ผู้นำจะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ก็ต่อเมื่อผู้นำสามารถเลือกใช้วิธีการหรือแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเป็นผู้นำที่เหมาะสมสอดคล้องกับแต่ละสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550 : 203) ที่กล่าวว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลได้นั้นจำเป็นที่ผู้นำจะต้องปรับภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตวงใจ บุญหล้า (2556 : 98) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำกับความมีประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารให้ความสำคัญและความเป็นกันเอง ส่งเสริมสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 8) ที่กล่าวว่า การบริหารงานนั้น มิใช่ผู้บริหารกระทำเพียงคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ เพราะแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

ในประเด็นที่ผู้บริหารมีเวลาเพียงส่วนน้อยที่ใช้ในด้านการเสริมแรงผู้ใต้บังคับบัญชา พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าผู้บริหารมีเวลาในการเสริมแรงผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารกำหนดระยะเวลางานที่ต้องสำเร็จและออกคำสั่งที่ชัดเจน แล้วยังต้องให้การสนับสนุน สร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์

(2550 : 201 – 211) ที่กล่าวว่า ผู้นำจะยึดหลักแน่นอนตายตัวในการจับคู่ระหว่างแบบผู้นำกับประเภทของผู้ตามคงที่ตายตัวตลอดเวลาหาได้ไม่ แต่จะต้องรู้จักการยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนแบบผู้นำไปตามสถานการณ์ให้เหมาะสม สอดคล้องกับระดับวุฒิภาวะของผู้ตามด้วย

และในประเด็นผู้บริหารให้การช่วยเหลือคำจูงแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาค่อนข้างน้อย พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าผู้บริหารมีการให้การช่วยเหลือคำจูงแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระในการปฏิบัติงาน เชื่อว่าสามารถทำงานเป็นที่พอใจโดยไม่ต้องคอยควบคุม แล้วยังให้การช่วยเหลือ สนับสนุนความต้องการของพนักงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายได้เป็นที่น่าพอใจ สอดคล้องกับ พูลศักดิ์ โกสิยวัฒน์ (2555 : 52 – 60) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของหัวหน้าพนักงานขายและผลการปฏิบัติงานของพนักงานขาย พบว่า ผลการปฏิบัติงานของพนักงานขายขึ้นอยู่กับรูปแบบภาวะผู้นำหลักและความสามารถในการปรับใช้รูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของหัวหน้าพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ด้านความพึงพอใจในงานของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ และได้รับความสำเร็จจากการทำงาน สอดคล้องกับ Lock & Corawford (2000) และ Porter & Smith (1970 อ้างถึงใน เสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2548) ที่สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการจากงานและผลที่ได้รับ และความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ด้านคุณภาพการสอนของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และได้รับโอกาสในการพัฒนากระบวนการจัดเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิลาญ ปฏิพิมพ์าคม (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การพัฒนาบุคลากรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์โดยเรียงค่าความสัมพันธ์จากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับความประสิทธิผลสถานศึกษาด้านความพึงพอใจในงานของครู มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารให้ความสำคัญและความเป็นกันเองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมใน

กระบวนการทำงาน สอดคล้องกับ ยูพาพร เพชรทอง (2557 : 79) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านคุณภาพผู้เรียนตามตัวบ่งชี้ที่ 5 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมองเห็นความสำคัญของผู้ร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าการให้ความสำคัญของผู้ร่วมงานทำให้ผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงานและส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับ บัวลอย ศรีสังข์กุล (2553 : 59) ได้ศึกษาเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารให้ความสำคัญในตนเองในการปฏิบัติงานสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน

ภาวะผู้นำแบบสั่งการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญมีการออกคำสั่ง ระบุงานอย่างละเอียด ดูแลบังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับ เดวิส (Davis, B. W., 2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศในโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตเทศบาลชานเมืองทิศตะวันตกเฉียงเหนือของรัฐมิสซิสซิปปี พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และในภาพรวมยังพบว่าภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตัวผู้เรียน สภาพแวดล้อม และสิ่งที่เรียน เป็นต้น ซึ่งมีความใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ ยูพาพร เพชรทอง (2557 : 73) ได้ศึกษาเกี่ยวกับได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกกรอบสาม ด้านคุณภาพผู้เรียนตามตัวบ่งชี้ที่ 5 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำกับคุณภาพผู้เรียนตามตัวบ่งชี้ที่ 5 ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ ระบุระยะเวลาการปฏิบัติงานและกำหนดส่งงานที่แน่นอน มีการออกหนังสือคำสั่งมอบหมายงานให้ชัดเจน โดยการนิเทศ ติดตาม และประเมินเป็นระยะ ๆ ตามแผนที่วางไว้ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณในการทำงาน สนับสนุนแนวคิดที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอ แล้วคอยดูแลให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ

ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู มีความจริงใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย และต้องเข้าไปคลุกคลีกับครู มีส่วนร่วมในการทำงานและกิจกรรม ต้องพิจารณาความดีความชอบให้กับครูที่ปฏิบัติงานได้ดีอย่างเสมอภาค มีการยกย่องชมเชยเป็นรายบุคคลในโอกาสที่เหมาะสมหรือในที่ประชุมด้วยความจริงใจ มีการสังสรรค์ร่วมกันเพื่อเป็นการให้รางวัลจากความสำเร็จของงานชิ้นสำคัญ ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความมีภาวะผู้นำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสถานการณ์และลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อส่งผลให้ประสิทธิผลสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูง สอดคล้องกับ พูลศักดิ์ โกสิยวัฒน์ (2555 : 52-60) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของหัวหน้าพนักงานขายและผลการปฏิบัติงานของพนักงานขาย พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำหลักของหัวหน้าพนักงานขายโดยส่วนใหญ่เป็นแบบขายความคิด ที่เน้นตัวงานสูงและความสัมพันธ์สูง หัวหน้าพนักงานขายส่วนใหญ่มีความสามารถในการปรับใช้รูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง ผลการปฏิบัติงานของพนักงานขายขึ้นอยู่กับรูปแบบภาวะผู้นำหลักและความสามารถในการปรับใช้รูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของหัวหน้าพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ ภิญโญ คชศิลา (2543 : 75 – 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์อำเภอที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ พบว่า ระดับภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์อำเภอโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแบบภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์อำเภอที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ ได้แก่ ภาวะผู้นำที่เน้นด้านการมุ่งสัมพันธ์เป็นรายคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ทั้ง 4 ด้าน โดยผู้บริหารต้องย้ำความสำคัญของการกำหนดเวลาทำงานต้องสำเร็จ ผู้บริหารออกคำสั่งที่ชัดเจน ระบุงานอย่างละเอียดว่าจะต้องทำอะไรและอย่างไร ผู้บริหารให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารให้การช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารให้ความสำคัญและความเป็นกันเองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน ผู้บริหารยอมรับและยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงานได้ดี ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระในการ

ปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และพัฒนาให้ประสิทธิผลสถานศึกษาสูงขึ้น

1.2 จากผลการศึกษาประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ด้านความพึงพอใจในงานของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยทำให้ครูรู้สึกมีความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามสภาพจริง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิผลสถานศึกษา

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์โดยเรียงค่าความสัมพันธ์จากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับความประสิทธิผลสถานศึกษาด้านความพึงพอใจในงานของครูมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหารให้ความสำคัญและความเป็นกันเองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน เพื่อให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เมื่อครูพึงพอใจในการทำงานจะสามารถทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถส่งผลให้งานมีประสิทธิผล ประสิทธิผลสถานศึกษาจะสูงขึ้นตามไปด้วย

1.4 จากผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ทั้ง 4 ด้าน โดยต้องมีการวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ ระบุระยะเวลาการปฏิบัติงานและกำหนดส่งงานที่แน่นอน มีการออกหนังสือคำสั่งมอบหมายงานให้ชัดเจน โดยมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินเป็นระยะ ๆ ตามแผนที่วางไว้ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณในการทำงาน สนับสนุนแนวคิดที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอ แล้วคอยดูแลให้คำปรึกษาและให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู มีความจริงใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย และต้องเข้าไปคลุกคลีกับครู มีส่วนร่วมในการทำงานและกิจกรรม ต้องพิจารณาความดีความชอบให้กับครูที่ปฏิบัติงานได้ตัวอย่างเสมอภาค มีการยกย่องชมเชยเป็นรายบุคคล ในโอกาสที่เหมาะสมหรือในที่ประชุมด้วยความจริงใจ มีการสังสรรค์ร่วมกันเพื่อเป็นการให้รางวัลจากความสำเร็จของงานชิ้นสำคัญ ๆ เพื่อนำไปสู่ความมีประสิทธิผลสถานศึกษาที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความพึงพอใจในงานของครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ต่าง ๆ เพื่อเกิดการเปรียบเทียบและพัฒนา

2.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของเฮอร์เชย์และแบลนชาร์ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.4 ควรศึกษาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2